

ЕКОЛОГІЯ І МОНІТОРИНГ

УДК 582.29 (477.73/65)

Т. О. БОЙКО*

**ЕПІФІТНІ ЛИШАЙНИКИ ПРИРОДНИХ ТА ШТУЧНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ
СЛАНЕЦЬКО-ІНГУЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ
(УКРАЇНА, МИКОЛАЇВСЬКА ТА КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛ.)**

Херсонський державний аграрний університет

У статті розглядаються епіфітні лишайники природних та штучних лісових насаджень Сланецько-Інгульською регіону, їхнє поширення на представленій території та приуроченість до різних деревних порід. Наводяться дані щодо екологічних особливостей та життєвих форм епіфітних лишайників різних екотопів. Встановлено, що велика кількість штучних лісових насаджень сприяє поширенню епіфітних лишайників на території регіону. Виявлено, що важливу роль на формування видового складу та частоту трапляння епіфітного лишайникового покриву в насадженнях впливає вік, склад, структура насаджень, а також їхнє віддалення від автодоріг.
Ключові слова: Сланецько-Інгульський регіон, лишайники, субстрат, кора, природна рослинність, штучні насадження.

Сланецько-Інгульський регіон розташований в басейні р. Південний Буг у межиріччі Гнилий Сланець – Інгул. Територія досліджень займає площу близько 2240 км². Адміністративно охоплює північну частину Миколаївської області та південний схід Кіровоградської області. Згідно з геоботанічним районуванням України [8] Сланецько-Інгульський регіон лежить у межах Бузько-Дніпровського (Криворізького) округу різнотравно-злакових степів, байрачних лісів та рослинності гранітних відслонень. Північна межа проходить між степовою та лісостеповою зонами. На півдні територія межує з Бузько-Інгульським округом злакових степів, подових луків і рослинності вапнякових відслонень [1]. Фізико-географічні особливості регіону, його геологічна будова, клімат та інші природні фактори зумовили формування багатой своєрідної ліхенобіоти.

Поширення лишайників зумовлено певними співвідношеннями екологічних факторів – субстрату, вологості, освітленості, температури [3]. Для деяких рівнинних територій одним з провідних факторів у різноманітті лишайників є наявність різноманітних типів субстратів. На території Сланецько-Інгульського регіону найбільш поширеними субстратами є відслонення гірських порід різного віку. Кристалічні породи докембрійського періоду (гнейси, граніти), а також осадові породи третинного періоду (вапняки, мергелі, глини) відслонюються по крутих берегах річок, схилах балок та ярів, а також іноді з'являються на плакорах. Залежно від віку, топографії, ступеню денудації, інтенсивності дії антропогенного фактора на відслоненнях формується складний комплекс умов існування, який обумовлює різноманітність рослинного [4, 10], а також лишайникового покриву. Крім кам'янистих субстратів природного походження на території регіону трапляються штучні кам'яні субстрати: бетонні стовпи, залишки агротехнічних споруд, шиферні дахи, паркани та ін., які часто заселяють лишайники. Природна деревна та чагарникова рослинність внаслідок потужного антропогенного впливу в регіоні збереглася лише на крутих схилах долин річок та в балках, тобто на територіях, незручних для сільськогосподарського освоєння [4]. Поширення тут епіфітних видів лишайників переважно пов'язане зі штучними насадженнями – лісосмугами, парками, садами, скверами, лісовими культурами, поодинокими деревами та кущами, в яких лишайники заселяють кору стовбурів та гілок, а також сухі гілки, пні та оброблену деревину. Таким чином, природні та штучні лісові насадження є рефугіумами епіфітних лишайників на території Сланецько-Інгульського регіону, тому встановлення їхнього видового складу, субстратної приуроченості, аналіз життєвих форм становлять значний практичний та науковий інтерес.

* © Т. О. Бойко, 2015

Метою наших досліджень було встановлення видового складу лишайників природних та штучних лісових насаджень Єланецько-Інгульського регіону, приуроченості до деревних порід, а також їхніх біоморфологічних особливостей.

Матеріали та методи досліджень. Матеріалами для написання статті стали оригінальні збори лишайників на території Єланецько-Інгульського регіону протягом 2005–2014 рр. Матеріал вивчався в лабораторії біорізноманіття та екологічного моніторингу Херсонського державного університету за стандартною методикою [16, 17]. Гербарні колекції зберігаються в ліхенологічному гербарії кафедри ботаніки Херсонського державного університету (КНЕР). Назви лишайників і ліхенофільних грибів та прізвища авторів при таксонах подано за «The second checklist of lichen forming, lichenicolous and allied fungi of Ukraine» [15], а також згідно з електронним каталогом Index Fungorum [14].

Результати досліджень. За результатами наших досліджень було виявлено, що на території Єланецько-Інгульського регіону найбільша кількість видів приурочена до зростання на вапняковому субстраті (99 видів, 47,1 % від загальної кількості видів) та гранітних відслоненнях (62 види, 29,4 %). Широка представленість цих гірських порід, а також пов'язана з цим велика різноманітність екоотопів з різними мікрокліматичними умовами створили сприятливі умови для колонізації лишайниками.

Поєднання природної рослинності та штучних насаджень сприяло поширенню епіфітних лишайників на території регіону. Ліхенобіота кори фанерофітів посідає третє місце за кількістю видів у регіоні. Велика кількість штучних лісових насаджень сприяє поширенню епіфітних лишайників. Зокрема, на корі дерев та чагарників росте 52 види лишайників (24,7 %). Провідні позиції в систематичній структурі епіфітів Єланецько-Інгульського регіону займають родини *Parmeliaceae* Zenker, *Physciaceae* Zahlbr., *Lecanoraceae* Körb. та *Teloschistaceae* Zahlbr., а також роди *Physcia* (Schreb.) Michx. та *Lecanora* Ach.. За систематичною структурою ліхенобіота кори фанерофітів наближається до ліхенобіот Лівобережного Злакового Степу [13] та лісостепової зони України [2, 9], де родини *Parmeliaceae*, *Lecanoraceae* та *Physciaceae* посідають відповідно 1–3 місця [13].

Природна рослинність у регіоні представлена справжніми степами, лучними степами, заростями дерев та чагарників на схилах балок, байрачними лісками, а також штучними насадженнями. На степових схилах регіону значно поширені угруповання чагарників з переважанням *Crataegus alutacea* Клоков, *Berberis vulgaris* L. та *Rosa canina* L. На їхній корі ми відзначили невелику кількість лишайників (13–15 видів лишайників), серед яких звичайними видами були *Caloplaca lobulata* (Flörke) Hellb., *Hypogymnia tubulosa* (Schaer.) Nav., *Lecania cyrtella* (Ach.) Th. Fr., *Lecanora hagenii* (Ach.) Ach., *Lecidella elaeochroma* (Ach.) M. Choisy, *Physcia adscendens* (Fr.) H. Olivier, *Xanthoria parietina* (L.) Beltr. та ін. (табл. 1) [5].

Деревна рослинність заплавл річок представлена природними заростями кількох видів роду *Salix* та штучних насаджень *Tilia cordata* Mill., *Populus alba* L., *Armeniaca vulgaris* (L.) Dumort, *Ulmus laevis* Pall., *Elaeagnus angustifolia* L., *E. argentea* L. та ін. Зважаючи на більш зволожені умови цих місцезростань, видовий спектр лишайників відрізняється більшою різноманітністю. Загалом епіфітна ліхенобіота цих екоотопів нараховує 30 видів, які є представниками родів *Evernia* Ach., *Lecanora* Ach., *Lecidella* Körb., *Parmelia* Ach., *Phaeophyscia* Moberg, *Physcia*, *Pleurosticta* Petr., *Ramalina* Ach., *Rinodina* (Ach.) Gray, *Scoliciosporum* A. Massal., *Xanthoria* (Fr.) Th. Fr., рідше трапляються види родів *Caloplaca* Th. Fr., *Candelariella* Müll. Arg., *Hypogymnia* (Nyl.) Nyl., *Lecania* A. Massal., *Melanelixia* O. Blanco, A. Crespo, Divakar, Essl., D. Hawksw. & Lumbsch та ін. Для цих екоотопів характерне переважання у проективному покритті лишайників куцистої та здутолопатевої біоморф [7]. Серед знайдених лишайників цікавою була знахідка рідкісного для України лишайника *Candelariella efflorescens* R.C. Harris & W.R. Buck., *Psoroglaena abscondita* (Coppins & Vězda) Hafellner & Türk. та *Scoliciosporum sarothamni* (Vaino) Vězda [6].

Видовий склад лишайників природних та штучних лісових насаджень Єланецько-Інгульського регіону

№ п/п	Види лишайників	Породи дерев											
		<i>Populus alba</i>	<i>Salix alba</i>	<i>Armeniaca vulgaris</i>	<i>Ulmus laevis</i>	<i>Robinia pseudoacacia</i>	<i>Quercus robur</i>	<i>Crataegus alutacea</i>	<i>Berberis vulgaris</i>	<i>Tilia cordata</i>	<i>Pyrus communis</i>	<i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Pinus sylvestris</i>
1	<i>Amandinea punctata</i> (Hoffm.) Coppins & Schreid.	+											
2	<i>Arthonia punctiformis</i> Ach.	+									+		
3	<i>Arthopyrenia punctiformis</i> (Pers.) A. Massal.		+										
4	<i>Athelia arachnoidea</i> (Berk.) Jülich	+		+							+		
5	<i>Buellia shaereri</i> de Not.											+	
6	<i>Caloplaca cerina</i> (Ehrh. ex Hedwig) Th. Fr.		+	+				+					
7	<i>Caloplaca lobulata</i> (Flörke) Hellbum	+				+	+	+	+	+	+	+	+
8	<i>Caloplaca pyracea</i> (Ach.) Th. Fr.			+	+			+	+		+		
9	<i>Candelariella efflorescens</i> Harris & Buck						+						
10	<i>Candelariella vitellina</i> (Hoffm.) Müll. Arg.	+						+	+	+		+	
11	<i>Candelariella xanthostigma</i> (Ach.) Lettau			+									
12	<i>Evernia prunastri</i> (L.) Ach.			+	+	+	+						
14	<i>Hypogymnia physodes</i> (L.) Nyl.			+		+	+			+	+	+	
15	<i>Hypogymnia tubulosa</i> (Schaer.) Havaas			+		+	+	+	+	+	+		+
16	<i>Lecania cyrtella</i> (Ach.) Tr. Fr.		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
17	<i>Lecanora allophana</i> Nyl.		+			+					+		
18	<i>Lecanora carpinea</i> (L.) Vainio	+		+	+	+				+			
19	<i>Lecanora hagenii</i> (Ach.) Ach.		+		+	+	+	+		+	+		+
20	<i>Lecanora saligna</i> (Schrad.) Zahlbr.			+		+	+			+	+		

№ п/п	Види лишайників	Породи дерев											
		<i>Populus alba</i>	<i>Salix alba</i>	<i>Armeniaca vulgaris</i>	<i>Ulmus laevis</i>	<i>Robinia pseudoacacia</i>	<i>Quercus robur</i>	<i>Crataegus alutacea</i>	<i>Berberis vulgaris</i>	<i>Tilia cordata</i>	<i>Pyrus communis</i>	<i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Pinus sylvestris</i>
21	<i>Lecanora sambuci</i> (Pers.) Nyl.			+						+			
22	<i>Lecanora populicola</i> (DC.) Duby	+											
23	<i>Lecanora pulicaris</i> (Pers.) Ach.											+	
24	<i>Lecidella elaeochroma</i> (Ach.) Haszl.		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
25	<i>Lepraria incana</i> (L.) Ach.	+								+			+
26	<i>Melanelixia fuliginosa</i> (Fr. ex Duby) O. Blanco et al.		+	+		+				+			
27	<i>Parmelia sulcata</i> T. Taylor	+		+						+	+		
28	<i>Parmelina quercina</i> (Willd.) Hale						+						
29	<i>Phaeophyscia nigricans</i> (Flörke) Moberg	+								+		+	
30	<i>Phaeophyscia orbicularis</i> (Neck.) Moberg				+					+		+	
31	<i>Physcia adscendens</i> (Fr.) H. Oliver	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
32	<i>Physcia aipolia</i> (Humb.) Furner	+		+						+			
33	<i>Physcia dubia</i> (Hoffm.) Lettau					+							
34	<i>Physcia stellaris</i> (L.) Nyl.		+	+	+	+						+	
35	<i>Physcia tenella</i> (Scop.) DC.		+	+	+	+	+	+		+		+	+
36	<i>Physconia grisea</i> (Lam.) Poelt		+		+	+		+		+	+		
37	<i>Pleurosticta acetabulum</i> (Neck.) Elix & Lumsch		+		+	+	+		+			+	+
38	<i>Pseudevernia furfuracea</i> (L.) Zopf				+	+	+					+	+
39	<i>Psoroglaena abscondita</i> (Coppins & Vėsda) Hafellner & Türk		+										
40	<i>Ramalina dilacerata</i> (Hoffman) Hoffman						+						

№ п/п	Види лишайників	Породи дерев												
		<i>Populus alba</i>	<i>Salix alba</i>	<i>Armeniaca vulgaris</i>	<i>Ulmus laevis</i>	<i>Robinia pseudoacacia</i>	<i>Quercus robur</i>	<i>Crataegus alutacea</i>	<i>Berberis vulgaris</i>	<i>Tilia cordata</i>	<i>Pyrus communis</i>	<i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Pinus sylvestris</i>	<i>Gleditia triacanthos</i>
41	<i>Ramalina fastigiata</i> (Pers.) Ach.						+							
42	<i>Ramalina fraxinea</i> (L.) Ach.						+							
43	<i>Ramalina pollinaria</i> (Westr.) Ach.		+			+	+	+				+		+
44	<i>Rinodina colobina</i> (Ach.) Th.			+			+	+	+		+			+
45	<i>Rinodina pyrina</i> (Ach.) Arnold			+	+	+				+				
46	<i>Rinodina pityrea</i> Ropin ef. H. Mayrh.			+										
47	<i>Rinodina sophodes</i> (Ach.) A. Massal.				+	+	+					+		
48	<i>Scoliciosporum chlorococcum</i> (Stenh.) Vezda	+	+			+	+			+			+	
49	<i>Scoliciosporum sarothamni</i> (Vainio) Vězda	+												
50	<i>Usnea hirta</i> (L.) F. H. Wigg.						+							+
51	<i>Xanthoria parietina</i> (L.) Th. Fr.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
52	<i>Xanthoria polycarpa</i> (Hoffm.) Rieber			+				+		+				
Загалом за породою		15	16	23	16	10	23	15	13	14	14	22	6	14

Важливу роль у поширенні епіфітних видів лишайників Єланецько-Інгульського регіону відіграють штучні насадження – штучні ліси, лісосмуги, сади, парки та ін. Видовий склад та частота трапляння епіфітного лишайникового покриву в лісосмугах визначаються їх віком, складом, структурою насаджень, а також їх віддаленням від автодоріг [9]. Спектр видів дерев лісосмуг досить різноманітний, в основному представлений такими породами дерев як *Robinia pseudoacacia* L., *Gleditia triacanthos*, *Populus alba*, *Armeniaca vulgaris*, *Carpinus betulus* L., *Ulmus laevis*, *Acer platanoides* L., *Tilia cordata*, *Quercus robur* L., *Pinus sylvestris* L. Загалом ліхенобіота полезахисних лісосмуг нараховує 21 вид лишайників, серед яких переважають представники родин *Lecanora*, *Physcia*, *Pleurosticta*, *Rinodina*, *Scoliciosporum*, *Xanthoria*. В цілому епіфітний комплекс лісосмуг складається з видів, стійких до нестачі вологи і забруднення повітря (табл. 1) [3]. Схожий видовий склад лишайників має ліхенобіота парків та садів, яка загалом нараховує 27 видів лишайників.

На території Єланецько-Інгульського регіону досить часто трапляються масиви штучних лісових насаджень. Складаються вони звичайними листяними породами *Acer platanoides*,

Tilia cordata, *Robinia pseudoacacia*, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, іноді трапляються вкраплення *Pinus sylvestris*, *Gleditsia triacanthos* L. та ін. Ліхенобіота штучних лісів у порівнянні з ліхенобіотами справжніх лісів з подібним складом домінуючих порід виявляється біднішою [2, 9].

У лісосмугах, в яких домінують *Robinia pseudoacacia* та *Gleditsia triacanthos*, значне покриття утворюють *Caloplaca lobulata* (Flörke) Hellbom, *Hypogymnia tubulosa* (Schaer.) Navaas, *Lecania cyrtella* (Ach.) Tr. Fr., *Lecanora hagenii* (Ach.) Ach., *Lecidella elaeochroma* (Ach.) Haszl., *Xanthoria parietina* (L.) Th. Fr., *Pleurosticta acetabulum* (Neck.) Elix & Lumsch, *Physcia adscendens* (Fr.) H. Oliver, *Ph. tenella* (Scop.) DC., *Pseudevernia furfuracea* (L.) Zopf, *Ramalina pollinaria* (див. табл. 1). Для цих екоотопів характерним є переважання у проективному покритті лишайників зернисто-бородавчастої ареольованої та розсіченолопатевої ризоїдальної біоморф.

На півночі регіону подекуди трапляються лісосмуги, в яких домінує *Quercus robur*. На корі дубів ми відзначили зростання 23 видів лишайників (*Lecania cyrtella* (Ach.) Th. Fr., *Lecidella elaeochroma* (Ach.) M. Choisy, *Evernia prunastri* (L.) Ach., *Hypogymnia physodes* (L.) Nyl., *Pleurosticta acetabulum* (Neck.) Elix & Lumsch, *Ramalina dilacerata* (Hoffm.) Hoffm., *R. pollinaria* (Westr.) Ach., *Parmelina quercina* (Willd.) Hale, *Physcia adscendens* (Fr.) H. Olivier, *Ph. tenella* (Scop.) DC., *Pseudevernia furfuracea* (L.) Zopf, *Ramalina fraxinea* (L.) Ach., *Rinodina colobina* (Ach.) Th., *Scoliciosporum chlorococcum* (Graewe ex Stenh.) Vězda, *Xanthoria parietina* (L.) Beltr. та ін.), серед яких – рідкісний для степової зони України *Ramalina dilacerata* (Hoffman) Hoffman (див. табл. 1). Провідними є лишайники розсіченолопатевої ризоїдальної (*Melanelixia fuliginosa* (Fr. ex Duby) O. Blanco et al., *Parmelia sulcata* T. Taylor, *Phaeophyscia nigricans* (Flörke) Moberg, *Ph. orbicularis* (Neck.) Moberg, *Physcia adscendens*, *Ph. stellaris* (L.) Nyl., *Ph. tenella*, *Physconia grisea* (Lam.) Poelt, *Pleurosticta acetabulum*, *Pseudevernia furfuracea*) та неризоїдальної (*Xanthoria parietina*, *X. polycarpa* (Hoffm.) Rieber), а також кущистої (*Evernia prunastri* (L.) Ach., *Ramalina dilacerata*, *Ramalina fastigiata* (Pers.) Ach., *R. pollinaria* (Westr.) Ach., *Usnea hirta* (L.) F. H. Wigg.) життєвих форм. Морфоструктура кори дуба та її нейтральна рН створюють сприятливі умови для розвитку лишайників.

На корі дуба звичайного у проективному покритті переважають лишайники зернисто-бородавчастої ареольованої та розсіченолопатевої ризоїдальної біоморф. Серед знайдених лишайників цікавою була знахідка рідкісного для України лишайника *Candelariella efflorescens*.

Загалом ліхенобіота штучних лісових насаджень Єланецько-Інгульського регіону нараховує 29 видів, серед яких значне покриття утворюють *Pleurosticta acetabulum* (Neck.) Elix & Lumsch, *Physcia adscendens*, *Ph. tenella* (Scop.) DC., *Pseudevernia furfuracea* (L.) Zopf, *Ramalina pollinaria* (Westr.) Ach.

Розподіл лишайників за деревними породами подаємо у табл. 1.

Отже, за результатами наших досліджень встановлено, що найбагатшою ліхенобіотою серед найпоширеніших деревних порід природних та штучних лісових насаджень є ліхенобіота кори дуба (23 види), чому сприяють особливості будови кори, її нейтральний рівень рН, сприятливі мікрокліматичні умови дубових посадок. Аналогічною за чисельністю лишайників є кора абрикоса звичайного (23 види), тріщинувата структура якої дає можливість великому спектру лишайників її колонізувати. Крім того, найбільша кількість видів лишайників була виявлена на деревах відкритих і добре освітлених місцезростах, значно віддалених від великих автомагістралей.

Найбідніший видовий склад відзначений на сосні звичайній, яка вирізняється найбільш кислою рН серед представлених порід. Крім того, її морфолого-біологічні особливості, а також незадовільний стан обстежених лісосмуг, представлених *Pinus sylvestris*, обумовили невелику кількість лишайників на цьому субстраті.

Встановлено, що формування видового складу та частота трапляння епіфітного лишайникового покриву в деревних посадках визначаються віком, складом, структурою насаджень, а також їхнім віддаленням від автодоріг.

За результатами аналізу біоморф лишайників природних та штучних лісових насаджень відзначено, що на корі фанерофітів ростуть лишайники 8 життєвих форм: лепрознаї (1 вид), ендодфлеїдної (2), зернисто-бородавчастої (20), розсіченолопатевої ризоїдальної (12), розсіченолопатевої неризоїдальної (2), здуголопатевої (3), кущистої (6) та тріщинувато-ареольованої (3). Специфічними для цього субстрату були лепрозна та ендодфлеїдна життєві форми. Лишайники лепрознаї біоморфи траплялись нам на старих деревах в екотопах з надмірним зволоженням. Найбільш поширеними за кількістю видів і переважаючими у проективному покритті виявилися лишайники зернисто-бородавчастої біоморфи, які однаково поширені на різних породах дерев. Досить поширеними також виявилися лишайники розсіченолопатевої ризоїдальної життєвої форми, які частіше розвиваються на деревах з тріщинуватою корою. Інші біоморфи представлені набагато меншою кількістю видів. Значний інтерес викликають лишайники кущистої біоморфи, які є індикаторами чистого повітря.

Висновки. Представленість природних та штучних лісових насаджень сприяє поширенню епіфітних лишайників на території регіону. Її породний склад, а також екологічні умови росту впливають на кількісний і якісний склад лишайників, які колонізують їхню кору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР / Пред. ред. кол. П. Н. Першин, А. Н. Альмов, А. Е. Бабанец. – М. : ГУГК, 1978. – 183 с.
2. Байрак Е. Н. Лишайники Левобережной Лесостепи Украины : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. биол. наук / Е. Н. Байрак. – К., 1987. – 20 с.
3. Байрак О. М. Безсудинні рослини лівобережного лісостепу України / О. М. Байрак, С. В. Гапон, А. А. Леванець. – Полтава: Верстка, 1998. – 162 с.
4. Бойко М. Ф. Анализ бриофлоры степной зоны Европы / М. Ф. Бойко. – К. : Фитосоцицентр, 1999. – 180 с.
5. Бойко Т. О. Епіфітні лишайники природного заповідника «Сланецький степ» / Т. О. Бойко // II відкритий з'їзд фітобіологів Херсонщини (Херсон, 15 травня 2008 року) : зб. тез доп. [Відп ред. М.Ф. Бойко]. – Херсон : Айлант, 2008. – С. 15–16.
6. Бойко Т. О. Нові та рідкісні для України лишайники з природного заповідника «Сланецький степ» / Т. О. Бойко // Чорноморськ. бот. журн. – 2009. – Т.5, № 2. – С. 241–247.
7. Бойко Т. О. Біоморфологічний аналіз ліхенобіоти Сланецько-Інгульського регіону / Т. О. Бойко // Чорноморськ. бот. журн. – 2010. – Т.6, № 3. – С. 390–400.
8. Дідух Я. П. Геоботанічне районування України та суміжних територій / Я. П. Дідух, Ю. Р. Шеляг-Сосонко // Укр. ботан. журн. – 2003. – Т. 60, № 1. – С. 6–17.
9. Кондратюк С. Я. Ліхенофлора рівнинної частини України та її аналіз : дис. ... докт. біол. наук : 03.00.05 / С. Я. Кондратюк. – К., 1996. – 592 с.
10. Окснер А. М. Флора лишайників України / А. М. Окснер. – К. : Ін-т ботаніки АН УРСР, 1968. – 500 с. – (Т. 2, Вип. 1).
11. Смеречинська Т. О. Лишайники природного заповідника «Медобори» : дис. ... канд. біол. наук : 03.00.21 / Т. О. Смеречинська. – К., 2007. – 277 с.
12. Ходосовцев О. Є. Епіфітні лишайники в степових фітоценозах півдня України / О. Є. Ходосовцев // II наукові читання пам'яті Й. К. Пачоського. – Херсон, 1994. – С. 71–74.
13. Ходосовцев О. Є. Лишайники Причорноморських степів України / О. Є. Ходосовцев. – К. : Фітосоціцентр, 1999. – 236 с.
14. Index Fungorum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.indexfungorum.org/Names/Names.asp>
15. Kondratyuk S.Ya. The second checklist of lichen forming, lichenicolous and allied fungi of Ukraine / S. Ya. Kondratyuk, A. Ye. Khodosovtsev, S. D. Zelenko. – Kiev : Phytosociocentre, 1998. – 180 p.
16. The lichen flora of Great Britain and Ireland / O. W. Purvis, B. J. Coppins, D. L. Hawksworth et al. // Nat. Hist. Mus. Publ. – London, 1992. – 710 p.
17. Wirth V. Die Flechten Baden-Württembergs. – Ulmer, Stuttgart, 1995. – Vol. 1–2. – 1006 p.

Boyko T. O.

EPIPHYTIC LICHENS OF NATURAL AND ARTIFICIAL FOREST PLANTATIONS OF YELANETSKO-INGULSKIY REGION (UKRAINE, MYKOLAYIV AND KIROVOHRAD REGION)

Kherson State Agrarian University

The article deals with epiphytic lichens of natural and artificial solid wood of Yelanetsko-Ingulskiy region, their distribution on this territory and confinedness to various habitats. It was established that an important role in the formation of the species composition and the occurrence of epiphytic lichen cover in tree plantings is played by the age, composition and structure of the stands and the long distance from the traffic roads. The most species-rich are oak bark and apricot bark, the least species-rich is the Scots pine bark. An occurrence of 8 life-forms was determined on the trees' bark, among which granular warty biomorph dominates by the number of species and the projective cover.

Key words: Yelanetsko-Ingulskiy region, lichenized fungi, substratum, bark, natural vegetation, artificial plantations.

Бойко Т. А.

ЭПИФИТНЫЕ ЛИШАЙНИКИ ЕСТЕСТВЕННЫХ И ИСКУССТВЕННЫХ ДРЕВЕСНЫХ НАСАЖДЕНИЙ ЕЛАНЕЦКО-ИНГУЛЬСКОГО РЕГИОНА (УКРАИНА, НИКОЛАЕВСКАЯ И КИРОВОГРАДСКАЯ ОБЛ.)

Херсонский государственный аграрный университет

В статье рассматриваются эпифитные лишайники естественных и искусственных древесных массивов Еланецко-Ингульского региона, их распространение на данной территории и приуроченность к различным местообитаниям. Установлено, что формирование видового состава и встречаемости эпифитного лишайникового покрова в древесных посадках определяется возрастом, составом, структурой насаждений, а также их отдалённостью от автодорог. Наиболее богатыми по количеству видов оказались кора дуба и абрикоса, наименее – сосны обыкновенной. Определена встречаемость 8 жизненных форм на коре древесных пород, среди которых по количеству видов и проективному покрытию доминирует зернисто-бородавчатая биоморфа.

Ключевые слова: Еланецко-Ингульский регион, лишайники, субстрат, кора, естественная растительность, искусственные насаждения.

E-mail: t-boiko2015@ukr.net

Одержано редколегією 16.01.2015